

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ: Ένα έτος διακυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη:
αποτίμηση και προοπτικές

VOLUME 21 ISSUE 1 Φεβρουάριος 2024
BIMONTHLY ELECTRONIC NEWSLETTER
ISSN (online): 2421-8111

Επιμέλεια: Καθηγητής Ανδρέας Θεοφάνους και Δρ Γιάννος Κατσουρίδης

Ανδρέας ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

Γιάννος ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗΣ

Ο ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑ ΝΕΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ;

Μιχάλης ΚΟΝΤΟΣ

**«ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΜΕΙΝΑΜΕ ΣΤΟ ΚΡΑΝΣ ΜΟΝΤΑΝΑ»
ΕΙΝΑΙ ΠΛΕΟΝ ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ
ΚΥΠΡΙΑΚΟ, ΕΝ ΕΤΕΙ 2024**

Πάμπος ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

**ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΔΙΑΔΟΧΗ**

Σωτήρης ΚΑΤΤΟΣ

**Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΩΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Ανδρέας ΠΙΠΕΡΙΔΗΣ

**ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ: Η ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ
ΤΗΣ ΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Μαίρη ΒΑΡΔΑ

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Νικόλας ΜΑΡΚΟΥΛΛΗΣ

**ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΤΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΟΣΚΟΥΝ**

CYPRUS CENTER FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS
University of Nicosia

1993-2024 THIRTY-ONE YEARS OF POLICY FORMULATION AND ANALYSIS

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

*Ανδρέας Θεοφάνους
Καθηγητής Οικονομικών και Δημόσιας Πολιτικής
Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και
Διεθνών Υποθέσεων καθώς και του Τμήματος Πολιτικών
Επιστημών και Διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου
Λευκωσίας*

Αναμφίβολα η Κύπρος αντιμετωπίζει πολλαπλές προκλήσεις οι οποίες θα πρέπει να τύχουν του καλύτερου δυνατού χειρισμού. Σε ομιλία του ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης στις 29 Ιανουαρίου (σε αυτό που ο ίδιος φιλοδοξεί να καθιερώσει ως το κυπριακό State of the Union Address) αναφέρθηκε στους σχεδιασμούς της κυβέρνησής του για το 2024. Ενώ σε επικοινωνιακό επίπεδο μπορεί να λεχθεί ότι η παρουσία ήταν ενδιαφέρουσα από ουσιαστικής πλευράς αρκετά ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία δεν αξιολογήθηκαν. Μεταξύ άλλων, είναι η ανάγκη για ένα νέο οικονομικό υπόδειγμα (δεν αρκεί η διακήρυξη για τον ψηφιακό πολίτη του μέλλοντος), καθώς και η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανισότητας σε όλα τα επίπεδα. Σημειώνω επίσης την αγωνία της κοινωνίας για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης και τις προεκτάσεις της: αντί να επέλθει εξορθολογισμός των δαπανών διαφαίνεται ότι θα υπάρξει περαιτέρω αύξηση του κόστους. Και τι θα συμβεί με την ποιότητα των υπηρεσιών; Σε σχέση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση παρά τις διακηρύξεις του Προέδρου Χριστοδουλίδη η ουσία είναι ότι υφίστανται σοβαρά προβλήματα τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Είναι το ζήτημα της ορθολογιστικής διαχείρισης πόρων, η διάκριση εξουσιών και αρμοδιοτήτων, η ανάγκη για λογοδοσία, η ποιότητα και η διεθνής καταξίωση. Παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια ο δρόμος για μετατροπή της Κύπρου σε ένα σύγχρονο περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο παραμένει μακρύς. Δεν θα επεκταθώ σε αυτά και άλλα συναφή ζητήματα καθώς στο κείμενο αυτό αξιολογώ συνοπτικά την κυβερνητική πολιτική για το Κυπριακό και τη διεθνή παρουσία της χώρας μας.

Στην ομιλία του στις 29 Ιανουαρίου ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης επανέλαβε τον πάγιο στόχο «για την επανένωση της χώρας στη συμφωνημένη βάση λύσης του Κυπριακού» και εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον διορισμό της Ειδικής Αντιπροσώπου του ΓΓ του ΟΗΕ κας Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ. Έχω κατ' επανάληψιν τονίσει ότι σήμερα στην Κύπρο δεν υπάρχουν οι αναγκαίες βασικές προϋποθέσεις για μια ομοσπονδιακή διευθέτηση του προβλήματος. Πέραν τούτου, εάν επαναρχίσουν οι συνομιλίες στην καλύτερη περίπτωση, λαμβάνοντας τις θέσεις των δύο πλευρών, θα προκύψει μια πολύ χαλαρή ομοσπονδία – ενδεχομένως και συνομοσπονδία. Είναι αυτό το ζητούμενο; Σε μια τέτοια περίπτωση ο ίδιος ο Πρόεδρος αλλά και ο λαός θα

βρεθούν σε μεγαλύτερα ή χειρότερα διλήμματα από εκείνα του παρελθόντος. Ούτε και θα ήταν θετική εξέλιξη η διαπίστωση ενός νέου αδιεξόδου από την απεσταλμένη του ΓΓ του ΟΗΕ.

Υπάρχει εναλλακτική προσέγγιση; Θεωρώ πως ναι. Είναι πρώτα απ' όλα σημαντικό να κατανοηθεί ότι η πολιτική που ακολουθείται εδώ και χρόνια δεν έχει φέρει τα ποθητά αποτελέσματα. Δεν θα είναι υπερβολή να λεχθεί ότι έχει αποτύχει. Και όμως ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είναι αυτή την πολιτική που ακολουθεί χωρίς ιδιαίτερο προβληματισμό για το τι έχει συμβεί όλα αυτά τα χρόνια αλλά και χωρίς την απαιτούμενη τόλμη για μια εναλλακτική προσέγγιση (“to think outside the box”).

Υπό τις περιστάσεις θεωρώ απαραίτητη την υιοθέτηση μιας πολιτικής η οποία θα επικεντρώνεται σε μια εξελικτική διαδικασία. Ενώ η τουρκική πλευρά κατάθεσε τη θέση για δύο κράτη η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να προβάλει κατευθυντήριες γραμμές για ένα κανονικό ομοσπονδιακό κράτος. Πέραν τούτου, είναι καθοριστικής σημασίας η κατάθεση συγκεκριμένων εισηγήσεων για μια εξελικτική πορεία. Τις εν λόγω προτάσεις έχω καταθέσει επανειλημμένα και τις επικαιροποιώ συνεχώς (βλέπε το βιβλίο μου ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ 1960 ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ – Συνοπτική Αξιολόγηση του Κυπριακού και της Πολιτικής όλων των Προέδρων, Εκδόσεις Hírpusus 2023, σελ. 219-227).

Για μια επιτυχή κατάληξη της συγκεκριμένης πολιτικής απαιτείται η ανοχή και η στήριξη της Τουρκίας. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία η εμπλοκή της ΕΕ, της Βρετανίας, της Ελλάδας αλλά πάνω απ' όλα των ΗΠΑ. Θεωρώ ότι υπό προϋποθέσεις η πολιτική αυτή μπορεί να δώσει συγκεκριμένα αποτελέσματα. Με τη σύγκλιση σε ένα ελάχιστο πλαίσιο κοινών συμφερόντων για την Κυπριακή Δημοκρατία, τις δύο κοινότητες, τις εγγυήτριες δυνάμεις, τις ΗΠΑ και την ΕΕ είναι δυνατό να δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες που θα οδηγήσουν σε ουσιαστική πρόοδο και στην πορεία του χρόνου σε επίλυση του Κυπριακού στη βάση μιας ενοποιητικής ομοσπονδιακής φιλοσοφίας. Αλλά και στην περίπτωση που το αδιέξοδο παραμένει θα μπορεί να λεχθεί για πρώτη φορά ότι η ελληνική πλευρά γνωρίζει -εκτός από το τι δεν θέλει- αυτό που επιθυμεί και προκρίνει. Υπογραμμίζω ότι οι προτάσεις αυτές συμβαδίζουν με τον ιστορικό συμβιβασμό της ομοσπονδίας.

Αυτό μας φέρνει στη μεγάλη, στην απαραίτητη, ανάγκη για ένα αφήγημα. Μέχρι τώρα δεν έχει προταχθεί ένα τέτοιο αφήγημα σε κρατικό επίπεδο. Ούτε ο νυν Πρόεδρος έχει πειστικό ολοκληρωμένο αφήγημα για το τι δεν θέλει και για το τι θέλει. Από την ομιλία του Προέδρου Χριστοδουλίδη στις 29 Ιανουαρίου 2024 μια σοβαρή παράληψη ήταν η μη αναφορά στον ρόλο των δεξαμενών σκέψης. Δεν είναι μόνο η ανάγκη για ένα αφήγημα και η διεθνής προβολή του. Επαναλαμβάνω ότι θεωρώ απαραίτητη τη συμμετοχή της Κύπρου στη διεθνή αγορά προβολής και ανταλλαγής θέσεων και ιδεών. Άλλωστε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης υπογραμμίζει συνεχώς τη σημασία του

ρόλου της Κύπρου στο ευρωπαϊκό, περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον. Και όμως έπρεπε να γνωρίζει ότι ο ρόλος αυτός δεν εξασκείται μόνο στο επίπεδο διακρατικών σχέσεων – είναι, μεταξύ άλλων, οι εμποροοικονομικές συναλλαγές και η παρουσία στη διεθνή αγορά προβολής και ανταλλαγής ιδεών μέσω κυρίως των δεξαμενών σκέψης και των πανεπιστημίων. Αυτό τον ρόλο δεν μπορεί να τον υποκαταστήσει το κράτος.

Το πιο πάνω ζήτημα παραπέμπει σε μια διαχρονική αδυναμία του κυπριακού κράτους, την οποία καμία κυβέρνηση μέχρι σήμερα δεν έχει διαγνώσει επαρκώς. Αρκετές φορές κορυφάιοι ξένοι αναλυτές και ακαδημαϊκοί (ορισμένοι απ' αυτούς ελληνικής καταγωγής) μου ανέφεραν ότι η Κύπρος χαρακτηρίζεται από *parochialism* (επαρχιωτισμό). Η αναφορά αυτή εγένετο ακριβώς για την ανεπαρκή παρουσία της Κύπρου στη διεθνή αγορά προβολής και ανταλλαγής ιδεών. Γι' αυτούς ήταν αδιανόητο να μην κατανοείται η σημασία ενός αφηγήματος σε πολιτικό επίπεδο. Έστω και καθυστερημένα η κυβέρνηση πρέπει να προχωρήσει με αυτή την τομή. Μεθοδολογικά μπορεί να ακολουθηθεί το υπόδειγμα ξένων χωρών όπου στην αρχή κάθε έτους δίδεται μια εφάπαξ χορηγία σε δεξαμενές σκέψης που έχουν να επιδείξουν αξιόλογο έργο. Εν ολίγοις, με σχετικά χαμηλές δαπάνες και χωρίς ιδιαίτερες γραφειοκρατικές χρονοβόρες διαδικασίες είναι δυνατό να υπάρξουν πολύ θετικά αποτελέσματα. Εννοείται ότι τα εν λόγω ιδρύματα θα αναζητούν πόρους και από άλλες πηγές. Πέραν τούτου, υπογραμμίζεται ότι χώρες οι οποίες διαθέτουν "hard power" θεωρούν απαραίτητη και την αξιοποίηση του "soft power". Για την Κύπρο που η ισχύς της είναι πολύ περιορισμένη και πάνω απ' όλα αντιμετωπίζει υπαρκτά ζητήματα, η αξιοποίηση του "soft power" έπρεπε να θεωρείται δεδομένη. Δυστυχώς 50 σχεδόν χρόνια μετά την εισβολή ούτε έχει κατανοηθεί επαρκώς ούτε αξιοποιείται αυτό που αποκαλείται "soft power".

Ο ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑ ΝΕΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ;

*Γιάννος Κατσουρίδης
Αναπληρωτής Καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Η συζήτηση για τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη στις αρχές Ιανουαρίου 2024 προκάλεσε αρκετές δημόσιες συζητήσεις για αρκετές πτυχές της λειτουργίας του ευρύτερου κομματικού και πολιτικού συστήματος της χώρας μας, καθώς και της συγκεκριμένης κυβέρνησης ειδικότερα. Στο παρόν κείμενο επικεντρώνομαι σε μια πτυχή αυτών των συζητήσεων που αναδείχθηκε λιγότερο στη δημόσια σφαίρα και η οποία, όμως, αναδεικνύει μια δομική αλλαγή στον τρόπο που πραγματώνεται η Πολιτική (με κεφαλαίο π) στις σύγχρονες κοινωνίες -της Κύπρου περιλαμβανομένης- με άμεσες επιπτώσεις και στα πολιτικά πρόσωπα.

Ο ανασχηματισμός έγινε, σε σχετικά ευρεία κλίμακα, προτού συμπληρωθούν οι 18 μήνες, κάτι ασυνήθιστο στην ιστορία των κυβερνητικών σχημάτων στην Κύπρο. Το 18μηνο ήταν μια άτυπη πρακτική που ακολουθούσαν όλοι οι πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας και που λειτουργούσε ως κίνητρο για πολιτικούς και άλλα πρόσωπα να αποδεχτούν διορισμό στο υπουργικό συμβούλιο λόγω των ωφελημάτων που το 18μηνο κατοχύρωνε (π.χ., σύνταξη). Λειτουργούσε λίγο-πολύ ως μια άτυπη συνθήκη μεταξύ του εκάστοτε προέδρου της Δημοκρατίας και των υπουργών. Οι τελευταίοι, γνώριζαν ότι η θητεία τους δύσκολα θα διακοπτόταν πριν τη συμπλήρωση του συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Ήταν, επίσης, και ένα άτυπο ορόσημο για ένα πολιτικό πρόσωπο ώστε να έχει ικανοποιητικό χρόνο στη διάθεση του για να δείξει την δουλειά του και να κριθεί από αυτήν. Η ενέργεια του νυν προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας να αντικαταστήσει μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου πριν στη συμπλήρωση του 18μηνου ανέτρεψε αυτή την πρακτική.

Το ενδιαφέρον ερώτημα που προκύπτει σε σχέση με τον τρόπο και τη χρονική στιγμή στην οποία έγινε ο συγκεκριμένος ανασχηματισμός είναι το τι σηματοδοτεί αυτή η πράξη για την Πολιτική στην Κύπρο. Προφανώς μπορούν να δοθούν ποικίλες απαντήσεις είτε με θετικό, είτε με αρνητικό πρόσημο. Όπως για παράδειγμα, στα θετικά μπορεί κάποιος να καταγράψει ότι καταργείται μια πρακτική, η οποία συντηρούσε ακόμα και μη πετυχημένους υπουργούς στη θέση τους απλά και μόνο για να απολαύσουν ως αποζημίωση την υπουργική

σύνταξη. Αντίθετα, στα αρνητικά μπορεί να επισημανθεί ότι δεν έχει δοθεί ο απαιτούμενος χρόνος σε αυτούς που παύθηκαν ώστε να δείξουν έργο.

Η «μεγάλη» εικόνα, κατά τη γνώμη του γράφοντα, αφορά περισσότερο στις αλλαγές που «κρύβονται» πίσω από τη συγκεκριμένη πράξη σε σχέση με τη φύση και τα χαρακτηριστικά της Πολιτικής στην Κύπρο, παρά στις επιπτώσεις για τη συγκεκριμένη κυβέρνηση. Πολύ συνοπτικά, θα έλεγα ότι η πολιτική γίνεται, πλέον, ακόμη πιο βραχυπρόθεσμη σε ορίζοντα δράση, κάτι που με τη σειρά του οδηγεί σε αυξανόμενη αναλωσιμότητα των πολιτικών προσώπων. Με άλλα λόγια, οι πολιτικοί γίνονται πολύ πιο αναλώσιμοι πλέον. Η θητεία τους σε οποιοδήποτε μη εκλόγιμο αξίωμα υπόκειται πλέον σε διαφορετικά πλαίσια και περιορισμούς και που πιθανότατα παραπέμπει σε μικρότερης διάρκειας θητείες. Η νέα αυτή ιδιότητα που πιθανότατα θα συνοδεύει την Πολιτική εφεξής, θα προκαλεί σημαντικές δυσκολίες, μελλοντικά, τόσο σε προέδρους της ΚΔ όσο και σε ηγέτες κομμάτων να βρίσκουν αξιόλογα άτομα για πλήρωση θέσεων πολιτικού διορισμού, αφού τα υπό αξιολόγηση πολιτικά πρόσωπα, θα ξέρουν ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να βρεθούν επί ξύλου κρεμάμενοι σε μικρό χρονικό διάστημα.

Τα αίτια γι' αυτή την εξέλιξη, μπορούν να αναζητηθούν σε δύο παράλληλες διεργασίες. Η μια είναι κοινωνική και η άλλη πολιτική. Η κοινωνική έγκειται στο πώς η κυπριακή κοινωνία και οι πολίτες αντιμετωπίζουν πλέον την πολιτική και τους πολιτικούς. Η παλαιότερη γενιά των πολιτικών είχε το «πλεονέκτημα» να εδραιωθεί σε μια εποχή περισσότερο ανεκτική στην πολιτική και τους πολιτικούς, περισσότερο politics-friendly, και στην οποία οι πολιτικοί απολάμβαναν ένα σημαντικό κύρος ανάμεσα στον κόσμο. Κάτι που άλλαξε δραματικά τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα με την άνοδο των ΜΜΕ και ειδικότερα των νέων μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τις ευρύτερες αλλαγές στην πολιτική κουλτούρα των Κυπρίων. Αυτές οι αλλαγές, στο σύνολο τους, κάνουν την νεότερη γενιά των πολιτικών πιο αναλώσιμη πολιτικά σε σχέση με την προηγούμενη. Υπάρχει πολύ μεγαλύτερη αμφισβήτηση των πολιτικών και της Πολιτικής σε σημείο που έχει γίνει η νόρμα παρά η εξαίρεση.

Η δεύτερη διεργασία αφορά στον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί δρώντες (κόμματα και εκτελεστική εξουσία κυρίως) «υλοποιούν» την Πολιτική. Επικεντρώνοντας την προσοχή τους περισσότερο στην επικοινωνιακή διάσταση της πολιτικής διαδικασίας δημιουργούν πίεση στους εαυτούς τους για βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα. Αυτό μετατρέπει τα κόμματα και τις κυβερνήσεις σε εκλογικούς μηχανισμούς βραχυπρόθεσμου και ψηφοθηρικού ορίζοντα, εις βάρος μακρόπνοων πολιτικών σχεδιασμών, κάτι που δεν δημιουργεί προϋποθέσεις για παραγωγή σημαντικού κοινωνικού οφέλους.

Οι αλλαγές αυτές συνδέονται και με αλλαγή στη διαδικασία πολιτικής κοινωνικοποίησης των πολιτικών προσώπων, αλλά και της κοινωνίας συνολικά. Η παλιά γενιά των πολιτικών αλλά και των πολιτών «αναγιώθηκε» και «εκπαιδεύτηκε» πολιτικά σε ένα πλαίσιο ισχυρής πολιτικοποίησης, έντονων

ιδεολογικών ζυμώσεων και έντασης που ενίοτε οδηγούσε και σε βία. Μια εποχή η οποία καθορίστηκε από το κυπριακό, το πραξικόπημα και την εισβολή, κατά κύριο λόγο, αλλά και τον αγώνα της ΕΟΚΑ, τη δημιουργία του κυπριακού κράτους, τις διακοινοτικές συγκρούσεις και την έντονη διαίρεση αριστεράς-δεξιάς. Η προηγούμενη γενιά φέρει στο DNA της όλη αυτή την ιστορική, συγκρουσιακή κληρονομιά που κάποτε λειτουργεί θετικά ως προς την γνώση δεδομένων και καταστάσεων, αλλά ενίοτε και αρνητικά, αφού μερικές φορές γίνεται δέσμια αυτού του παρελθόντος.

Δεν θα ήταν νομίζω υπερβολή να πούμε ότι οδεύουμε πλέον σε αλλαγή υποδείγματος στην πολιτική ζωή με άλλους τύπους πολιτικών προσώπων πλέον. Λιγότερο ηγετικούς, λιγότερο κομματικοποιημένους και πολλές φορές, ακόμα και λιγότερο πολιτικοποιημένους. Πιο τεχνοκρατικά προσανατολισμένους και περισσότερο αναλώσιμους στους μύλους των «καφενέδων» των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Πολιτικούς που επιλέγουν πιο «ανώδυνες» και γενικής αποδοχής θεματικές για να ασκήσουν πολιτική.

**«ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΜΕΙΝΑΜΕ ΣΤΟ ΚΡΑΝΣ ΜΟΝΤΑΝΑ» ΕΙΝΑΙ ΠΛΕΟΝ ΕΝΑΣ
ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ, ΕΝ ΕΤΕΙ 2024**

*Μιχάλης Κοντός
Επίκουρος Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο
Λευκωσίας*

Πρόσφατα είχα την χαρά και την τιμή να παρουσιάσω σε δημόσια εκδήλωση το τελευταίο βιβλίο του Καθ. Ανδρέα Θεοφάνους, με τίτλο «Από τη δεσμευμένη Ανεξαρτησία του 1960 στις προκλήσεις του Σήμερα: συνοπτική αξιολόγηση του Κυπριακού και της πολιτικής όλων των Προέδρων» (εκδόσεις Hippasus). Πέραν της ολοκληρωμένης ιστορικής αποτίμησης, την οποία επιχειρεί το εν λόγω βιβλίο, αλλά και της ατομοκεντρικής προσέγγισης με βάση το ρόλο και τη συνεισφορά εκάστου Προέδρου της Δημοκρατίας, μου δόθηκε η ευκαιρία να διεξέλθω και πάλι αρκετές σύγχρονες πτυχές του κυπριακού προβλήματος, εν όψει και της υπό εκκώλαψη νέας διαδικασίας. Μιας διαδικασίας επί της οποίας ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης επένδυσε αρκετό πολιτικό και διπλωματικό κεφάλαιο κατά τον πρώτο χρόνο της προεδρίας του. Η σύντομη αυτή ανάλυση επιχειρεί να αναδείξει κάποιους προβληματισμούς που σχετίζονται με τις εξελισσόμενες και μεταβαλλόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ή θα αντιμετωπίσει ο Πρόεδρος και ο μηχανισμός του, δραπτόμενη από ορισμένα σημαντικά ζητήματα που αναδεικνύονται μέσα από το εν λόγω βιβλίο και, γενικότερα, μέσα από τη βιβλιογραφία περί διεθνών σχέσεων και διπλωματίας. Θα αναφερθώ σε δύο ζητήματα: το ζήτημα της βάσης των συνομιλιών και εκείνο της πεπαλαιωμένης αντίληψης περί ασφάλειας.

Το (διαχρονικό) ζήτημα της επανεκκίνησης του διαλόγου

Παραδοσιακά, κάθε νέος Πρόεδρος βρίσκεται αντιμέτωπος στα αρχικά στάδια της θητείας του με μία πρόκληση που σχετίζεται με το κυπριακό. Τα τελευταία 30 περίπου χρόνια, παρατηρούνται δύο μοντέλα: το πρώτο αφορά σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νέος Πρόεδρος αντιμετωπίζει την πρόκληση της αναβίωσης του «νεκρού» διαλόγου (βλ. π.χ. Χριστόφιας το 2008, Αναστασιάδης το 2013). Το δεύτερο μοντέλο αφορά σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεσπόζει η ανάγκη συνέχισης και ολοκλήρωσης μιας υφιστάμενης διαδικασίας, επί της οποίας οι απόψεις του νεοεκλεγέντος υπήρξαν καταλυτικές για την εκλογή του (βλ. π.χ. Κληρίδης το 1993, Παπαδόπουλος το 2003). Γενικά, έχει καθιερωθεί μια πρακτική, σύμφωνα με την οποία ο Γενικός

Γραμματέας του ΟΗΕ επιχειρεί να αξιοποιήσει το μομέντουμ της εκλογής ενός νέου Προέδρου, έχοντας υπόψη τις πολιτικές (επικοινωνιακές) προκλήσεις τις προεκλογικής περιόδου οι οποίες δεν επιτρέπουν ρητορική ευελιξία και υποσχέσεις υποχωρήσεων προς επίτευξη συμβιβασμού.

Η Προεδρία Χριστοδουλίδη εμπίπτει στο πρώτο μοντέλο: ο νέος Πρόεδρος κλήθηκε να επαναφέρει το διάλογο στις ράγες, μετά το ναυάγιο του 2017 και την νεκρά περίοδο που ακολούθησε. Εν τούτοις, στην περίπτωση του Προέδρου Χριστοδουλίδη υπάρχει μία θεμελιώδης διαφορά που καθιστά την περίπτωσή του εν πολλοίς μοναδική: καλείται να επαναφέρει έναν διάλογο του οποίου η βάση δεν γίνεται αποδεκτή πλέον από την τουρκική και την τουρκοκυπριακή πλευρά. Η τακτική (κατά τη γνώμη μου) στροφή της τουρκικής πλευράς προς τη λύση δύο κρατών και την αρχή της λεγόμενης κυριαρχικής ισότητας ανατρέπει την λογική του έντιμου συμβιβασμού, διότι αναιρεί τη δυνατότητα μέσης λύσης μέσω συνέχισης των συνομιλιών από το σημείο όπου διακόπηκαν στο Κραν Μοντανά. Το σημείο αυτό το αναδεικνύει ο Α. Θεοφάνους στο βιβλίο του, αλλά και στην πρόσφατη αρθρογραφία του. Συνεπώς, η πρόκληση για τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη είναι διπλή (και οι δύο διαστάσεις εξ ίσου σοβαρές): όχι μόνο πώς θα επαναφέρει τις συνομιλίες, αλλά και πώς αυτές θα διατηρηθούν επί της συμφωνημένης βάσης και όχι επί της αναθεωρημένης βάσης την οποία επιδιώκει η τουρκική πλευρά.

Η ανάγκη διεύρυνσης της αντίληψης περί ασφάλειας

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία των διεθνών σχέσεων, η έννοια της ασφάλειας λαμβάνει διαστάσεις που ξεφεύγουν από την παραδοσιακή θεώρηση περί «εθνικής ασφάλειας». Ζητήματα όπως η οικονομική ασφάλεια, η περιβαλλοντική ή υγειονομική ασφάλεια αναδεικνύονται πλέον ως προκλήσεις με παρόμοιο εκτόπισμα όπως εκείνο της παραδοσιακής θεώρησης της ασφάλειας η οποία επικεντρώνεται στις έξωθεν απειλές από δυνητικά εχθρικά κράτη. Επιπλέον, στο σύγχρονο κόσμο, οι υβριδικές απειλές και οι ανεξέλεγκτες δυνατότητες τις οποίες παρέχει η επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης προσδίδουν νέες, απρόβλεπτες (και μη προβλέψιμες) διαστάσεις στο ζήτημα της ασφάλειας. Γενικότερα, η σύγχρονη θεώρηση περί ασφάλειας δεν περιλαμβάνει μόνο οντολογικά χειροπιαστές και μετρήσιμες έννοιες, αλλά επιχειρεί να διαχειριστεί και το ζήτημα των «υπαρξιακών απειλών», δηλαδή εκείνων των απειλών που η κάθε κοινωνία ή κοινωνική ομάδα αντιλαμβάνεται ως καταλυτικές για την μελλοντική της συλλογική ύπαρξη. Μετρήσιμες ή όχι, φαντασιακές ή μη, οι αντιλήψεις περί υπαρξιακής απειλής καθορίζουν το πώς μια κοινωνία θα συμπεριφερθεί έναντι μίας επερχόμενης αλλαγής, πόσο δε μάλλον μίας αλλαγής κατακλυσμαιών κοινωνιολογικών διαστάσεων, όπως η ενδεχόμενη λύση του κυπριακού. Ας μη ξεχνάμε ότι το status quo της εδαφικής διχοτόμησης και της κατοχής του βορείου τμήματος της Κύπρου συμπληρώνει φέτος 50 χρόνια, μέσα στα οποία γενιές ολόκληρες έχουν γεννηθεί, ωριμάσει και κοινωνικοποιηθεί εντός της αυτής «κανονικότητας». Ο Α. Θεοφάνους αναδεικνύει αυτό το ζήτημα υποστηρίζοντας ότι δεν μπορεί να

μεταφερθεί η Κύπρος σε μία νέα κατάσταση πραγμάτων εντός 24 ωρών, χωρίς να έχει προηγηθεί μία εξελικτική διαδικασία.

Μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης θεώρησης περί ασφάλειας, ο Πρόεδρος (και γενικότερα οι εμπλεκόμενοι στο κυπριακό) καλούνται να διαχειριστούν, πέραν της στάσης της τουρκικής πλευράς, και τα νέα κοινωνικά και κοινωνιολογικά δεδομένα τα οποία τα οποία δεν εμποδίζουν απλώς τη λύση, αλλά καθορίζουν και το πλαίσιο του εφικτού και του βιώσιμου. Π.χ., πώς εντάσσεται στις μέχρι τούδε συγκλίσεις το ζήτημα της ακατάσχετης παράτυπης μετανάστευσης και της νέας δημογραφικής σύστασης του κυπριακού χώρου; Πώς εντάσσεται το ζήτημα της υπογεννητικότητας, δεδομένης της κοινοτικής/φυλετικής διάστασης του μοντέλου διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας; Πώς οι υπηρεσίες του νέου, δικοινοτικού και τρισυπόστατου κράτους, θα ενσωματώσουν ζητήματα όπως οι υβριδικές απειλές (π.χ. εργαλειοποίηση μετανάστευσης, κυβερνοασφάλεια, deepfake); Γενικά, πώς οι πιο πάνω (και άλλες παρόμοιες προκλήσεις) εντάσσονται μέσα στο πλαίσιο της ασφάλειας του ομοσπονδιακού κράτους; Δεν υπονοώ ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, μέσα στο πλαίσιο του παρόντος εδαφικού status quo και του δικαίου της ανάγκης, έχει βρει τη μαγική σφαίρα που επιλύει αυτά τα ζητήματα και ότι αυτά θα προκύψουν λόγω της λύσης. Η ανάγκη διαχείρισής τους είναι και τώρα επιτακτική, ανεξαρτήτως λύσης. Εν τούτοις, σε ένα κράτος με τρεις κυβερνήσεις και δικοινοτική δομή, δεδομένου μάλιστα του ρόλου της Τουρκίας (της σύγχρονης νέο-οθωμανικής Τουρκίας που ενστερνίζεται αντιλήψεις περί «σύγκρουσης των πολιτισμών») αυτά λαμβάνουν ακόμα πιο σοβαρές διαστάσεις. Το ζήτημα των εγγυήσεων και της εθνικής ασφάλειας είναι εξαιρετικά σημαντικό και καλώς τοποθετείται στην κορυφή της πυραμίδας των προτεραιοτήτων της ελληνοκυπριακής πλευράς, εν τούτοις δεν είναι πλέον παρά μία από τις πολλές διαστάσεις της ασφάλειας, οποιαδήποτε εκ των οποίων είναι ικανή να ανατρέψει τη λειτουργία του κράτους, εάν δεν αντιμετωπιστεί σωστά μέσα στο πλαίσιο της λύσης. Συνεπώς, «εκεί που μείναμε στο Κρανς Μοντανά» κατά πάσα πιθανότητα δεν θα βρεθούμε ποτέ ξανά, διότι όλος ο κόσμος έχει στο μεταξύ μεταβληθεί σε σημαντικό βαθμό, με αποτέλεσμα το έδαφος στο οποίο επιθυμούμε να προσγειωθούμε να είναι θεμελιωδώς διαφορετικό απ' ό,τι ήταν επτά χρόνια προηγουμένως.

Σύνθετες προκλήσεις, σύνθετη γνώση, σύνθετες διαδικασίες διαχείρισης

Οι πιο πάνω προβληματισμοί αναδεικνύουν την ανάγκη θεμελιωδών αλλαγών στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και διαχειριζόμαστε το κυπριακό. Δεν ενστερνίζομαι το κλισέ περί «ανάγκης επανατοποθέτησης του κυπριακού ως προβλήματος εισβολής και κατοχής», το οποίο είναι εξ ίσου ξεπερασμένο και ανεδαφικό, όπως και το «από εκεί που μείναμε στο Κρανς Μοντανά». Οφείλουμε να αντιληφθούμε τη ρευστότητα του κυπριακού ζητήματος, η οποία είναι ανάλογη της ρευστότητας και μεταβλητότητας του σύγχρονου κόσμου, όπου οι αλλαγές συμβαίνουν με ταχύτητα νανοδευτερολέπτων. Το έργο μας

πλέον είναι πολύ-πολύ πιο δύσκολο απ' ό τι την εποχή κατά την οποία η συμβατική σοφία επέβαλλε ότι επαρκούσε μια συμφωνία επί των περιφημων «κεφαλαίων του κυπριακού». Και δυστυχώς δεν αρκεί να κατανοήσουμε μόνο εμείς, ως ελληνοκυπριακή κοινότητα και Κυπριακή Δημοκρατία, αυτή την ανάγκη. Θα πρέπει να υπάρξει ταυτόχρονη μετατόπιση όλων των εμπλεκόμενων, οι οποίοι ενδεχομένως (δεν το γνωρίζω αλλά δεν το αποκλείω) να πάσχουν από ανάλογη οπισθοδρόμηση.

Προτάσεις για το πώς θα προχωρήσουμε δεν είναι δυνατό να διατυπωθούν στα πλαίσια ενός αρθριδίου αυτού του είδους. Η ανάγκη όμως για εναλλακτικές προσεγγίσεις είναι εκ των ων ουκ άνευ. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εγείρω δύο ζητήματα προς προβληματισμό: 1) στο διεθνές επίπεδο, η διαδικασία επίλυσης του κυπριακού δύσκολα μπορεί να τελεσφορήσει μέσω του παραδοσιακού δικοινοτικού διαλόγου, με βάση το εν πολλοίς αναχρονιστικό διαπραγματευτικό κεκτημένο και, όποτε οι κοινότητες πιστεύουν ότι είναι έτοιμες, να συγκαλείται μια διεθνής διάσκεψη όπως εκείνη του Κραν Μοντανά. Οι προκλήσεις είναι τόσο σύνθετες και ευμετάβλητες που, κατά τη γνώμη μου, απαιτείται σοβαρή δέσμευση χρόνου, κεφαλαίου και φαιάς ουσίας από όλους τους εμπλεκόμενους, σε διάρκεια. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μία διαρκής διάσκεψη η οποία να περιλαμβάνει όχι μόνο πολιτικούς δρώντες και διπλωμάτες, αλλά και εμπειρογνώμονες επί των σχετικών ζητημάτων θα ήταν απαραίτητη. Η διαρκής αυτή διάσκεψη δεν είναι απαραίτητο να έχει εκτελεστική εντολή. Η τελευταία μπορεί να ενεργοποιείται μόνο σε διαμορφώσεις κατά τις οποίες συμμετέχουν ηγέτες κοινοτήτων και αρχηγοί κρατών. Απαιτείται όμως διαχρονική τριβή με τα εξελισσόμενα ζητήματα, τουλάχιστον σε τεχνικό επίπεδο και στη διαρκή παρουσία όλων των βασικών εμπλεκόμενων (κοινότητες, εγγυήτριες δυνάμεις, Γενική Γραμματεία ΟΗΕ, ενδεχομένως και άλλοι, υποβοηθητικοί δρώντες). Άλλωστε, οι περισσότερες διεθνείς διασκέψεις, ο οποίος οδηγούν εν τέλει σε υπογραφή μιας συμφωνίας, διαρκούν χρόνια (π.χ. η διεθνής διάσκεψη για το δίκαιο της θάλασσας, η οποία κράτησε δέκα περίπου χρόνια). Μία τέτοια, διευρυμένη διαρκής διάσκεψη, με εντολή διαλόγου και ανταλλαγής ιδεών χωρίς κατ' ανάγκη δέσμευση, χωρίς το «πιστόλι στον κρόταφο» και την πολιτική και κοινωνική ανασφάλεια που παράγει το επειγόν, θα μπορέσει να αγγίξει θεμελιώδη ζητήματα σε βάθος. Ταυτόχρονα, θα μπορούσε να συμβάλει στην εξελικτική επίλυση επί μέρους ζητημάτων πριν την επίτευξη συνολικής συμφωνίας, ενώ η διάρκειά της ενδεχομένως να συμβάλει στην καλλιέργεια εμπιστοσύνης, κυρίως μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τουρκίας, όπου υφίσταται το πιο κρίσιμο έλλειμμα εμπιστοσύνης στο σύγχρονο πλαίσιο του κυπριακού προβλήματος. Μια τέτοια διάσκεψη θα μπορούσε να τεθεί υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο έχει τη θεσμική δυνατότητα να συγκαλεί τέτοιου είδους φόρα (βλ. π.χ. το ad hoc δικαστήριο για τα εγκλήματα πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία). 2) Σε εσωτερικό επίπεδο, απαιτείται η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συγκέντρωση γνωστικού κεφαλαίου και φαιάς ουσίας, με αντίληψη των νέων δεδομένων στους τομείς της τεχνολογίας, της διακυβέρνησης και της διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας. Το πλαίσιο του

διαλόγου είναι ένα θέμα, το πώς τοποθετούμαστε ως ελληνοκυπριακή κοινότητα και ως κράτος έναντι αυτού, σε σχέση μάλιστα με τις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, είναι κάτι διαφορετικό. Ο Α. Θεοφάνους εύστοχα επαναλαμβάνει στο βιβλίο και την αρθρογραφία του την ανάγκη στήριξης των δεξαμενών σκέψης. Πέραν αυτού, η λειτουργία του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας θα μπορούσε να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση, στον βαθμό βέβαια που αυτό θα περιλάβει επιστημονική ειδίκευση και διακλαδική διάρθρωση και δεν θα περιορίζεται στη μορφή μίας εξ υπουργών επιτροπής, όπως η πρόσφατη ανακοίνωση της δημιουργίας του προνοεί.

**ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ**

*Πάμπος Παπαγεωργίου
Επίκουρος Καθηγητής Φιλοσοφίας, Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου*

Το σύντομο αυτό σημείωμα καλύπτει δύο θέματα. Το ένα περιγράφει τη διαδοχή Αναστασιάδη από τον Χριστοδουλίδη με βάση τα συνήθη ταξινομικά σχήματα. Το δεύτερο και κυριότερο σχολιάζει το βαθμό συνέχειας και ασυνέχειας ως προς τις κυβερνητικές πολιτικές και τον τρόπο διακυβέρνησης του απελθόντος και του σημερινού προέδρου.

Η διαδοχή Αναστασιάδη από τον Χριστοδουλίδη μπορεί να χαρακτηριστεί ως συναινετική. Ο προηγούμενος πρόεδρος δεν επεδίωξε επανεκλογή και δεν υπήρξε εχθρικός ως προς την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Μάλιστα σε αρκετούς υπάρχει η εντύπωση ότι η υποψηφιότητα αυτή αποτέλεσε δική του μεθόδευση.

Κατά τον χρόνο της διαδοχής, ο απερχόμενος τότε πρόεδρος δε διέθετε αυξημένο πολιτικό κεφάλαιο για να μεταβιβάσει στον υποψήφιο διάδοχό του. Η συγκυρία κυριαρχείτο από το σκάνδαλο της πώλησης διαβατηρίων και την σύγκρουση συμφέροντος για τον Αναστασιάδη. Αυτό βεβαίως δε σημαίνει ότι πέρα από την έλλειψη δημοφιλίας, ο Αναστασιάδης δεν έχει κληρονομιά για να μεταβιβάσει. Διέθετε ασυνήθιστο έλεγχο στους θεσμούς και τις δομές του Κράτους, τόσο έντονο που θα μπορούσε κάποιος να χαρακτηρίσει την προεδρία του ως ειρηνική και νομότυπη «κατάληψη του Κράτους» (state capture). Η ασυνήθιστα ισχυρή αυτή επιρροή επεκτεινόταν στα ΜΜΕ και σε ένα σημαντικό μέρος της οικονομικής ελίτ. Ταυτόχρονα διατηρούσε ένα σημαντικό πυρήνα λαϊκής βάσης μέσω του μεγαλύτερου σε ψήφους κόμματος, του ΔΗΣΥ. Η επιλογή Χριστοδουλίδη εξασφάλιζε την εκλογική συμπόρευση των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου, αλλά ταυτόχρονα διασπούσε το κόμμα από το οποίο προερχόταν ο απερχόμενος πρόεδρος. Αυτό το γεγονός αποτέλεσε στοιχείο ασυνέχειας στην πολιτική διαδοχή. Η πολιτική διαδοχή για το κόμμα του ΔΗΣΥ αποτέλεσε ένα συγκρουσιακό γεγονός με επιπτώσεις οι οποίες δεν κόπασαν, αλλά επιτάθηκαν μετεκλογικά. Έτσι, οι προεδρικές εκλογές μπορούν να χαρακτηριστούν ως ομαλή διαδοχή ως προς τη σχέση του απελθόντα με τον εκλεγέντα πρόεδρο και ταυτόχρονα ως στοιχείο, μερικής τουλάχιστον, ασυνέχειας ως προς τη σχέση του ΔΗΣΥ με την Κυβέρνηση.

Η πολιτική διαδοχή αποτελεί συχνά κομβικό σημείο από το οποίο εκκινούν διαφόρων μορφών αλλαγές. Επιπλέον, αν ο προκάτοχος είχε απωλέσει την εκτίμηση της κοινής γνώμης, ο διάδοχος έχει την ευκαιρία να αποτυπώσει το δικό του στίγμα.

Η εκλογή Χριστοδουλίδη άλλαξε το πολιτικό σκηνικό με την είσοδο των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου στον πυρήνα να της Κυβέρνησης. Τούτο όμως δεν επέφερε αλλαγές στην οικονομική και κοινωνική πολιτική της Κυβέρνησης. Εξάλλου, τα κόμματα αυτά υπήρξαν συνοδοιπόροι του Αναστασιάδη στα κύρια ζητήματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Η συγκρότηση κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας που ευνοούσε τις τράπεζες έναντι των δανειοληπτών στο θέμα των εκποιήσεων, για παράδειγμα, είχε λίγο πολύ τα ίδια συνιστώμενα μέρη όπως και επί κυβέρνησης Αναστασιάδη. Ταυτόχρονα, ακόμα και ελάσσονα στοιχεία εκσυγχρονισμού και μεταρρυθμίσεων που εμφανίστηκαν στις προεκλογικές διακηρύξεις του Χριστοδουλίδη, όπως για παράδειγμα η κλιμακωτή καταβολή της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής ή η φορολόγηση των απρόσμενων κερδών των εταιρειών ενέργειας, εγκαταλείφθηκαν.

Η εξωτερική πολιτική διατήρησε την ταύτιση με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ η οποία χαρακτήριζε την προηγούμενη διακυβέρνηση. Η συνέχεια αυτή εμφανίστηκε και στο Κυπριακό παρά κάποιες διακοσμητικές ιδέες και πρωτοβουλίες. Το Κυπριακό όμως μπορεί να αποτελέσει ναρκοπέδιο για την κυβερνητική συμμαχία σε περίπτωση εξελίξεων καθώς είναι πιθανόν να δημιουργήσει ένταση ανάμεσα στον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη και τα κόμματα που τον στηρίζουν.

Όσον αφορά τον τομέα της χρηστής διοίκησης και της καταπολέμησης της διαφθοράς, η αλλαγή στην προεδρία συνέπεσε με την αυξημένη απαξίωση της κοινής γνώμης. Πέρα από τα συγκεκριμένα σκάνδαλα, η κοινή γνώμη φαίνεται να στέκεται κριτικά απέναντι στη λειτουργία των θεσμών, την έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας και τις αδυναμίες του συστήματος δικαιοσύνης. Στο επίκεντρο αυτής της κριτικής είχε βρεθεί και βρίσκεται ο πρώην πρόεδρος του οποίου τα ιδιωτικά και οικογενειακά συμφέροντα διαπλέκονταν με τον θεσμικό του ρόλο. Ο Χριστοδουλίδης κληρονόμησε αυτά τα δεδομένα, χωρίς να επιδείξει διορθωτική και μεταρρυθμιστική έγνοια. Με αυτή την έννοια, μπορεί στον τομέα της χρηστής διοίκησης και της δικαιοσύνης να θεωρηθεί ως συνέχεια ενός συστήματος το οποίο στην αντίληψη του μέσου πολίτη είναι προβληματικό. Μια επιμέρους διαφορά όμως ανάμεσα στον απελθόντα και στον νυν πρόεδρο είναι ότι στον τελευταίο, σε αντίθεση με τον πρώτο, δε θα μπορούσε να καταλογιστεί σύγκρουση συμφέροντος.

Ενώ στα ζητήματα πολιτικής η διαδοχή Αναστασιάδη από τον Χριστοδουλίδη χαρακτηρίζεται ως επί το πλείστον από συνέχεια, το ίδιο δε μπορεί να λεχθεί σε αναφορά προς το επικοινωνιακό προφίλ και το στυλ ηγεσίας των δύο. Πιο συγκαταβατικός και μειλίχιος, ο Χριστοδουλίδης κέρδισε την προεδρική εκλογή

ενώ είχαν προηγηθεί προεδρίες με έντονο το συγκρουσιακό στοιχείο. Με αυτήν την έννοια, το διαφορετικό στυλ του Χριστοδουλίδη απετέλεσε εκλογικό πλεονέκτημα. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η διαφορά αυτή έδινε στους ψηφοφόρους μια επιλογής μερικής και ασφαλούς αλλαγής, μερικής ως προς το διαφορετικό στυλ και ασφαλούς ως προς τη συνέχιση επί της ουσίας της ίδιας πολιτικής. Το στυλ αυτό σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον υπήρξε παρόν και στον μέχρι τώρα χρόνο της προεδρίας Χριστοδουλίδη.

Η διαδοχή όμως ενός ισχυρού, αυταρχικού και συγκρουσιακού ηγέτη ενέχει κινδύνους για έναν χαμηλών τόνων αντικαταστάτη του. Και τούτο γιατί μπορεί ο τελευταίος να εκληφθεί ως αδύνατος και αναποτελεσματικός. Τα χαμηλά ποσοστά δημοφιλίας του Χριστοδουλίδη αφήνουν την υποψία ότι κάτι τέτοιο ίσως να έχει συμβεί. Βεβαίως, η χαμηλή δημοφιλία του θα πρέπει να ερμηνευτεί και με άλλους τρόπους, πέρα από τα όρια της πολιτικής ψυχολογίας. Για παράδειγμα, θα μπορούσε κάποιος δόκιμα να ισχυριστεί ότι ο νέος πρόεδρος υπήρξε ασυνεπής ως προς την τήρηση προεκλογικών υποσχέσεων όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής των υπουργών και συμβούλων του, αλλά και ως προς πολιτικές υποσχέσεις.

Συνοψίζοντας, η διαδοχή του Νίκου Αναστασιάδη από τον Νίκο Χριστοδουλίδη υπήρξε συναινετική σε σχέση με τις επιθυμίες του απερχόμενου και τραυματική ως προς τις εσωτερικές ισορροπίες του κόμματος από το οποίο προέρχεται ο Ν. Αναστασιάδης. Η προεδρία Χριστοδουλίδη παρουσιάζει έντονα στοιχεία συνέχειας ως προς τις πολιτικές που ακολουθεί και έντονα στοιχεία ασυνέχειας ως προς το επικοινωνιακό προφίλ και το στυλ διακυβέρνησης των δύο.

Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΩΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

*Σωτήρης Κάππος
PhD, Political Sociology, Senior Fellow CCEIA*

Στις 28 Φεβρουαρίου 2023 ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκλέγεται 8^{ος} Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η πολιτική του πορεία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μέσα στα υφιστάμενα πλαίσια της πολιτικής κουλτούρας ως μία *sui generis* πολιτική αναρρίχηση στο ύπατο αξίωμα της Κυπριακής πολιτείας.

Η πρώτη δημόσια εικόνα του Προέδρου Χριστοδουλίδη σηματοδοτείται από τον διορισμό του από τον τότε Πρόεδρο (αποθανόντα) της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια ως εκπρόσωπο τύπου της ενασκουσας εκ περιτροπής Κυπριακής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δεύτερο εξάμηνο του 2012. Ως νεαρός τότε διπλωματικός ακόλουθος του Υπουργείου Εξωτερικών άφησε άριστες εντυπώσεις ως προς τη διαχείριση της πολιτικής επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Κυπριακής Προεδρίας μέσα από το ήρεμο και μειλίχιο ύφος του.

Η πολιτική εντύπωση της επικοινωνιακής του εικόνας ήταν τόσο έντονη που από μόνη της καθόρισε και την μετέπειτα πολιτική πορεία και σταδιοδρομία του Νίκου Χριστοδουλίδη. Με την ανάληψη της προεδρίας από τον Νίκο Αναστασιάδη ανέλαβε ως Διευθυντής του Διπλωματικού του γραφείου και ταυτόχρονα ως κυβερνητικός εκπρόσωπος. Με την επανεκλογή του κ. Αναστασιάδη το 2018 και την αποχώρηση του κ. Ιωάννη Κασουλίδη από το Υπουργείο Εξωτερικών ανέλαβε ο ίδιος το Υπουργείο Εξωτερικών.

Το επικοινωνιακό του προφίλ και η συναινετική του συμπεριφορά η οποία συνιστούσε αδιαμφισβήτητη έκφραση απόλυτης προσήλωσης προς τον πολιτικό του προϊστάμενο οδήγησε τον Ιωάννη Κασουλίδη παρά την πολιτική του εμπειρία στη λανθασμένη, κατά την άποψη μου, απόφαση να τον χρίσει διάδοχο του. Κατά τη διάρκεια της θητείας του ως Υπουργός Εξωτερικών ο κ. Χριστοδουλίδης φρόντιζε να απουσιάζει υπηρεσιακά στο εξωτερικό χρονικά ως ήταν χρονικά εφικτό. Χτίζοντας έτσι ένα πολιτικό προφίλ το οποίο επικοινωνιακά αναδεικνυε μία εφραπτόμενη πολιτική του συμμετοχή και ανάμειξη στη καθημερινή πολιτική πρακτική. Οποιοσδήποτε ρόλος του στον καθορισμό της δημόσιας ατζέντας στην Κυπριακή Δημοκρατία απολάμβανε το κέλυφος της προστασίας του προφίλ αυτού. Παρότι η κυβέρνηση Αναστασιάδη

θα μπορούσε *ipso facto* να χαρακτηριστεί η πιο διεφθαρμένη διαχρονικά κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας η εικόνα του Νίκου Χριστοδουλίδη παρέμεινε πολιτικά αμόλυπτη και ατσαλάκωτη. Η εικόνα αυτή βρίσκει σταθερή ανταπόκριση και αντιστοίχιση στην υπερφίαλη, επιπόλαιη και στη κατ' επίφαση πλειοψηφικά ώριμη πολιτικά Κυπριακή κοινωνία.

Το επικοινωνιακό του προφίλ διεμβολίζει και διαχέει τόσο ακροδεξιά όσο και αριστερίζοντα πληθυσμιακά μεγέθη. Το 2017 δε, με πολύ επικοινωνιακή δεινότητα και σε πλήρη διακριτική συμπόρευση με τον τότε Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας τον κ. Κοτζιά καθοδήγησε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εντέχνως σε εγκατάλειψη των συνομιλιών του κυπριακού προβλήματος από το Crans-Montana, χωρίς οποιοδήποτε μερίδιο πολιτικής ευθύνης και παραμένοντας στο πολιτικό απυρόβλητο. Ήδη συζητιέται το όνομα του ως πιθανού διαδόχου του κ. Αναστασιάδη. Φροντίζει να μην εμπλέκεται σε κομματικές διαδικασίες, σε πολιτικές αντιπαραθέσεις και γενικά στα κομματικά δρώμενα καίτοι ενεργό μέλος του Δημοκρατικού Συναγερμού. Εντέχνως, διαχέει επικοινωνιακά ότι εκφράζει τη λαϊκή πατριωτική δεξιά, αλλά και του κοινωνικού φιλελευθερισμού. Διεμβολίζει πολιτικά χώρους που χαρακτηρίζονται για ακραιφνείς και σκληρές εθνικιστικά θέσεις στο κυπριακό.

Η πολιτική επικοινωνία έχοντας ως φορέα τον κ. Χριστοδουλίδη καθίσταται με έναν τελετουργικό τρόπο σε ουσία, σε πολιτικό δάνυσμα επιρροής. Ενσωματώνει οργανικά τον ιδιότυπο ελληνοκυπριακό νέο εθνικισμό που ανέδειξε ο τότε Πρόεδρος (αποθανόντα) Τάσος Παπαδόπουλος χωρίς να επωμίζεται οποιαδήποτε αρνητικά ιστορικά μερίσματα που χαρακτήρισαν την προεδρία Παπαδόπουλου.

Το επικοινωνιακό του προφίλ στο συλλογικό πολιτικό υποσυνείδητο λειτουργεί συνεκτικά ως η πεμπτουσία της πολιτικής δυναμικής για περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνιολογικής οργανικότητας της νέας κατάστασης πραγμάτων στο κυπριακό. Επικοινωνιακά δεν σταματά να αναδεικνύει τα κλισέ των ψηφισμάτων και των περί αυτών κατευθυντήριων γραμμών που κατά καιρούς ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών παρήγαγε για το Κυπριακό. Κατ' ουσίαν ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης συμπορεύεται με το *status quo* και κατά την αντίληψη μου αναδεικνύει μία ιδιαίτερη ικανότητα στήριξης του. Δεν φείδεται προσπαθειών να δηλώνει ότι προέχει η άμεση λύση του κυπριακού, δεν υπάρχει χώρος για *plan b* ή εξέταση εναλλακτικών προσεγγίσεων, που ένα σοβαρό Κράτος θα έπρεπε ήδη να είχε επεξεργαστεί. Προστατεύει επικοινωνιακά όλα τα κακώς έχοντα που είχαν διαδραματιστεί επί κυβέρνησης Αναστασιάδη χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία και προσπάθεια και εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι αυτό καθοδηγεί και ένα συντριπτικό μέγεθος της κοινωνικής μάζας. 3,3 εκατομμύρια επισκέψεις Ελληνοκυπριών έχουν καταγραφεί το 2023, δηλαδή στον πρώτο χρόνο της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη, στο βόρειο κατεχόμενο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και τούτο προς τέρψη ενός παραληρηματικού καταναλωτισμού της ελληνοκυπριακής κοινωνικής μάζας. Προς άρση οποιασδήποτε παρανόησης ο γράφων είναι θερμός

υποστηρικτής της ενίσχυσης των διακοινοτικών επαφών. Μέσα σε ένα πλαίσιο αμοιβαιότητας που περιορίζει αυτό που ονομάζεται στα Οικονομικά “free rider effect”. Άλλωστε να μην μας διαφεύγει το γεγονός ότι το Πρωτόκολλο 10 προβλέπει ένταξη όλης της επικράτειας της ΚΔ στη ΕΕ, με αναστολή εφαρμογής του στο μη ελεγχόμενο έδαφος της.

Η προεδρική επικοινωνιακή στρατηγική αποτελεί την επιτομή της έκφρασης μιας νέας και όχι μόνο, οργανικότητας που ανταποκρίνεται πλήρως στην προεδρική πολιτική πρακτική, αλλά και που λειτουργεί ως η κύρια συνιστώσα πολιτικής αρωγής. Σήμερα ένα χρόνο από την ανάληψη της προεδρίας εκ μέρους του, όπως, πολύ όμορφα ο αξέχαστος τραγουδοποιός Νίκος Παπάζογλου μας τραγούδησε «Όλα τριγύρω αλλάζουνε και όλα τα ίδια μένουν».

ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ: Η ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

*Ανδρέας Πιπερίδης
Υποψήφιος Διδάκτορας Διεθνούς Δικαίου και Νομικής
Θεωρίας στο Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης*

Με την συμπλήρωση ενός έτους διακυβέρνησης του προέδρου Χριστοδουλίδη συμπληρώνονται και τέσσερις μήνες από την επίθεση της Χαμάς και την νέα εισβολή του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας. Ενώ υπάρχει ήδη ανοικτή ποινική διερεύνηση από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου και από τις δύο πλευρές, η στρατιωτική επιχείρηση του Ισραήλ που ξεσπίτωσε πάνω από ένα εκατομμύριο ανθρώπους και έχει δολοφονήσει ήδη περισσότερο από 30.000 αμάχους, αποτελεί πλέον μια γενοκτονική επιχείρηση.¹ Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης από τις πρώτες μέρες της επίθεσης του Ισραήλ στη Γάζα εντάχθηκε στον σκληρό πυρήνα των δυτικών κρατών που υποστήριζαν την επιχείρηση του Ισραήλ επιλέγοντας μάλιστα να είναι ένας από τους λίγους ηγέτες κρατών που θα το εκφράσει και επικοινωνιακά στις 22 Οκτωβρίου 2023 με την επίσκεψη και τον θερμό εναγκαλισμό του επικεφαλής της ακροδεξιάς κυβέρνησης του Ισραήλ Μπενιαμίν Νετανιάχου.²

Μάλιστα, υποστηρίζοντας την πολιτική του θέση υπέρ της επιχείρησης του Ισραήλ στη Γάζα ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενός κράτους υπό στρατιωτική κατοχή από την Τουρκία, επαναλαμβάνει εδώ και μήνες το νομικό επιχείρημα πως «το Ισραήλ έχει το δικαίωμα στην αυτοάμυνα».³ Έχει όμως το Ισραήλ δικαίωμα στην αυτοάμυνα, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ, ούτως ώστε να μπορεί νόμιμα να επιτεθεί σε περιοχές οι οποίες είναι υπό την κατοχή του; Αυτό το ερώτημα τέθηκε ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και απορρίφθηκε κατηγορηματικά από το Δικαστήριο στις 9 Ιουλίου 2004. Στην παράγραφο 139 της γνωμοδότησης του στην υπόθεση «Οι έννομες συνέπειες από την κατασκευή του Τείχους στα

¹ Βλέπε παραγράφους 66 και 74 της Ενδιάμεσης Απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση Νότια Αφρική κατά Ισραήλ όπου το Δικαστήριο διαπιστώνει εύλογο κίνδυνο παραβίασης της Σύμβασης για τη Γενοκτονία

<https://www.un.org/unispal/document/gaza-is-running-out-of-time-un-experts-warn-demanding-a-ceasefire-to-prevent-genocide/>

² <https://gr.euronews.com/2023/10/22/christodoulides-israel-visit>

³ <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/o-proedros-xristodoylidis-metabainei-sto-Isra-il-tha-synantisei-ton-netaniachou>

Κατεχόμενα Παλαιστινιακά Εδάφη» το Διεθνές Δικαστήριο τόνισε πως δεν υπάρχει δικαίωμα στην αυτοάμυνα που να επιτρέπει στο κράτος του Ισραήλ να επιτεθεί στα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη. Αξίζει να σημειωθεί πως ενώ το Ισραήλ ισχυρίζεται πως από το 2005 η Γάζα έπαψε να είναι κατεχόμενη, τόσο ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός όσο και οι αρμόδιοι Ειδικοί Εισηγητές του ΟΗΕ και η Διεθνής Αμνηστία θεωρούν τη Γάζα υπό κατοχή λόγω του απόλυτου αποκλεισμού της δια εδάφους, θαλάσσης και αέρος από το Ισραήλ.⁴

Η Κυπριακή Δημοκρατία όχι μόνο αναγνώρισε το δικαίωμα στην αυτοάμυνα μιας κατοχικής δύναμης να επιτεθεί στις κατεχόμενες περιοχές -ο καθείς μπορεί να αναλογιστεί ποιες είναι προεκτάσεις της υιοθέτησης αυτής της θέσης για ένα κράτος που είναι το ίδιο κατεχόμενο- αλλά και δεν υποστήριξε τα πρώτα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών που καλούσαν για άμεση κατάπαυση του πυρός στην κατεχόμενη Παλαιστίνη και στο Ισραήλ.⁵ Με την παρέλευση δύο μηνών κατά τους οποίους το Ισραήλ σκότωσε ακόμα αρκετές χιλιάδες ανθρώπους και αφού πλέον όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν αλλάξει στάση, η Κυπριακή Δημοκρατία ως απλή ουρά των εξελίξεων αναγκάστηκε να υπερψηφίσει και αυτή το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ που καλούσε σε ανθρωπιστική εκχειρία στη Γάζα.⁶

Σε κάθε περίπτωση μέχρι και σήμερα, ενώ ακόμα και ο Πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου έχει τοποθετηθεί δημόσια υπέρ της κατάπαυσης του πυρός,⁷ ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει επιλέξει τη σιωπή γύρω από το θέμα, σε μια προσπάθεια να παραμείνει στον εσωτερικό κύκλο των πολιτικών συμμάχων του Ισραήλ αλλά και του ίδιου του Νετανιάχου. Δυστυχώς ακόμα και εκκρεμούσης της διαδικασίας της προσφυγής της Νότιας Αφρικής κατά του Ισραήλ στο Διεθνές Δικαστήριο για παραβίαση της Σύμβασης για την Πρόληψη και Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, το ΥΠΕΞ τοποθετήθηκε προκαταλαμβάνοντας την απόφαση λέγοντας πως δεν θεωρεί πως η

⁴ Για τη θέση του Διεθνή Ερυθρού Σταυρού βλέπε

[https://www.icrc.org/en/document/ihl-occupying-power-responsibilities-occupied-palestinian-](https://www.icrc.org/en/document/ihl-occupying-power-responsibilities-occupied-palestinian-territories?fbclid=IwAR1c5RUPfu4b5CMbBxqQ870V8UiDaI8i4IyVIaKzssi4zcR5hs8MtkFPQ0Y)

[territories?fbclid=IwAR1c5RUPfu4b5CMbBxqQ870V8UiDaI8i4IyVIaKzssi4zcR5hs8MtkFPQ0Y](https://www.icrc.org/en/document/ihl-occupying-power-responsibilities-occupied-palestinian-territories?fbclid=IwAR1c5RUPfu4b5CMbBxqQ870V8UiDaI8i4IyVIaKzssi4zcR5hs8MtkFPQ0Y)

Για τη θέση του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη βλέπε την έκθεση του στο Συμβούλιο Ασφαλείας

https://www.securitycouncilreport.org/.../a_72_556.pdf. Για τη θέση της Διεθνής Αμνηστίας βλέπε

[https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/israel-and-occupied-palestinian-territories/report-israel-and-occupied-palestinian-](https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/israel-and-occupied-palestinian-territories/report-israel-and-occupied-palestinian-territories/?fbclid=IwAR2ykgG_uu9f4aR0pjCxcNsh0pEu7iGvwEoW9O302_q5m64OzYtHxvci99zU)

[territories/?fbclid=IwAR2ykgG_uu9f4aR0pjCxcNsh0pEu7iGvwEoW9O302_q5m64OzYtHxvci99zU](https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/israel-and-occupied-palestinian-territories/?fbclid=IwAR2ykgG_uu9f4aR0pjCxcNsh0pEu7iGvwEoW9O302_q5m64OzYtHxvci99zU)

⁵ Το πρώτο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης υιοθετήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2023, A/RES/ES-10/21.

⁶ Το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης A/ES-10/L.27 υιοθετήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2023.

⁷ <https://www.reuters.com/world/too-many-civilians-killed-israel-hamas-conflict-uk-pm-says-2023-12-18/>

γενοκτονία είναι ο σωστός όρος για να περιγράψει την επιχείρηση του Ισραήλ, προκαλώντας την αντίδραση της πρεσβείας της Παλαιστίνης.⁸ Βέβαια, αυτή η στροφή στην εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ξεκίνησε από την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αλλά συνεχίζεται με περισσότερη ένταση από την τελευταία.

Σε νομικό επίπεδο είναι ενδεικτικό πως μολονότι η Κύπρος είχε παρέμβει στη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου για την ανέγερση τείχους στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2004, υποστηρίζοντας τις θέσεις της Παλαιστίνης κατά της κατοχής, επέλεξε να μην πράξει το ίδιο στην νέα γνωμοδότηση που τέθηκε ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση «Νομικές Συνέπειες που Απορρέουν από τις Πολιτικές και τις Πρακτικές του Ισραήλ στο Κατεχόμενο Παλαιστινιακό Έδαφος, Συμπεριλαμβανομένης της Ανατολικής Ιερουσαλήμ». Στις 7 Αυγούστου 2023 το Δικαστήριο ανακοίνωσε πως έχει λάβει 57 γραπτές δηλώσεις, τις πιο πολλές από κάθε άλλη υπόθεση στην ιστορία του Δικαστηρίου, με απύσα την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά παρούσα την κατοχική Τουρκία που συνεχίζει να παίζει υποκριτικά το παιχνίδι εντυπώσεων, υποστηρίζοντας την υπόθεση των Παλαιστινίων κατά της ισραηλινής κατοχής.

Ως αντιστάθμισμα στην εγκατάλειψη της πολιτικής αρχών στο Παλαιστινιακό, η κυπριακή κυβέρνηση προσπάθησε να αναπτύξει μια πρωτοβουλία ανθρωπιστικής βοήθειας στην Γάζα δια θαλάσσης. Ο χειρισμός του ζητήματος από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη σε συνδυασμό με το ότι οι εταίροι του στο Ισραήλ τον άφησαν εκτεθειμένο, είχαν ως αποτέλεσμα το πρώτο και μοναδικό πλοίο που αναχώρησε από λιμάνι της Κύπρου με ανθρωπιστική βοήθεια να καταλήξει, μετά από εβδομάδες περιπλάνησης, στη Μάλτα και ύστερα στην Αίγυπτο,⁹ με το φορτίο του να στοιβάζεται αναμένοντας το πράσινο φως μαζί με την υπόλοιπη ανθρωπιστική βοήθεια, οδηγώντας σε ακόμα ένα, αν όχι διπλωματικό, τουλάχιστον πολιτικό φιάσκο για την κυβέρνηση. Μάλιστα η παραδοχή του προέδρου σε ένα σχεδόν φροϋδικό ολισθημα πως ««δεν πρέπει να βάζουμε χρονοδιαγράμματα» καθώς «αυτό που έχει σημασία είναι ότι η πρωτοβουλία της Κυπριακής Δημοκρατίας που αναγνωρίζεται από τη διεθνή κοινότητα άρχισε να συζητείται πολύ συγκεκριμένα» και η επιμονή της κυβέρνησης να επαναφέρει συνεχώς το παράδειγμα του ανθρωπιστικού διαδρόμου ως πρωτοβουλία αναβάθμισης της Κυπριακής Δημοκρατίας διεθνώς, έκαναν τον πάταγο της αποτυχίας ακόμα πιο βαρύ επικοινωνιακά για την κυβέρνηση αλλά και τον ίδιο τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη.¹⁰ Ως επιστέγασμα της στροφής της στο Παλαιστινιακό, η κυβέρνηση είχε και μια, επιεικώς, χλιαρή (μη) αντίδραση στην χρησιμοποίηση των βρετανικών βάσεων

⁸ <https://www.philenews.com/politiki/article/1427737/disaeskia-presvi-palestinis-gia-dilosis-ekprosopou-ipex/>

⁹ <https://politix.com.cy/politis-news/cyprus/728973/apo-ti-malta-stin-aigypto-kai-odikos-stin-lorida-tis-gazas-i-anthropistiki-voitheia-apo-tin-kypro>

¹⁰ <https://www.sigmalive.com/news/politics/1164076/ptd-ean-to-akel-thelei-na-paiksei-proeklogika-paixnidia-dikaioma-tou>

για τις παράνομες επιθέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου στην Υεμένη, χωρίς μάλιστα να είναι ξεκάθαρο αν είχε ενημερωθεί προηγουμένως ως προβλέπει η Συνθήκη Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Έτσι ο πρόεδρος της ημικατεχόμενης Κυπριακής Δημοκρατίας αντί να στηρίζει μια διαδικασία που θα οδηγήσει σε αποκλιμάκωση και ειρήνη στην περιοχή με την οποία παράλληλα θα μπορούσε να κερδίσει διπλωματικούς πόντους με μια θέση αρχών υπέρ του διεθνούς δικαίου, βρέθηκε να ανακρίνεται στην κοινοβουλευτική συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης από Ιρλανδό βουλευτή για τον ρόλο της Κύπρου στις παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου σε Παλαιστίνη και Υεμένη.¹¹

Η στάση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη υπέρ του Ισραήλ τους τελευταίους τέσσερις μήνες δεν αποτελεί μόνο το επιστέγασμα μιας εκθετικά αναπτυσσόμενης συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών, η οποία ομολογουμένως πάει αρκετά χρόνια πίσω, αλλά και την επικύρωση της σκληρής στροφής της Κυπριακής Δημοκρατίας προς τη Δύση. Αυτή η σκληρή στροφή αποτελεί ένα ποιοτικά νέο κεφάλαιο στην εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας αφού πλέον επιδιώκει να εισέλθει στον εσωτερικό κύκλο των κρατών συμμάχων των ΗΠΑ και του Ισραήλ στην περιοχή. Η σκληρή στροφή της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη προκαλεί ανησυχία, μεταξύ άλλων, λόγω του ότι στηρίζει έμμεσα την περαιτέρω αποσταθεροποίηση στην περιοχή. Είναι αντιφατικό για μια κυβέρνηση που έχει θέσει ως προμετωπίδα τη μείωση των προσφυγικών ροών να μην πρωτοστατεί στην προσπάθεια για άμεση εκχειρία στην Παλαιστίνη ενώ το Ισραήλ προσπαθεί να αποχρηματοδοτήσει την Υπηρεσία Αρωγής και Έργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στη Γάζα που αυτόματα θα καταστήσει εκατομμύρια Παλαιστίνιους δικαιούχους για άσυλο στην Κύπρο στη βάση του άρθρου 1(Δ) της Σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες.¹² Αντί την κοντόφθαλμη πολιτική των εφήμερων πολιτικών συμφερόντων θα ήταν πιο σοφό η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη να ακολουθήσει μια πολιτική αρχών στο Παλαιστινιακό και να διδαχθεί από τη στάση του Προέδρου της Κολομβίας ο οποίος ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ κέρδισε την εκτίμηση της διεθνούς κοινότητας υπερασπιζόμενος το διεθνές δίκαιο και την ειρήνη κάνοντας σαφές πως «ο μόνος τρόπος για να κοιμούνται ειρηνικά τα παιδιά του Ισραήλ, είναι να κοιμούνται ειρηνικά και τα παιδιά της Παλαιστίνης».¹³

¹¹ <https://www.alphanews.live/politics/apo-rosoys-oligarhes-mehri-apomonosi-tk-stis-erotiseis-gia-proedro>

¹² <https://www.washingtonpost.com/world/2024/01/30/israel-hamas-war-news-gaza-palestine/>

¹³ Ομιλία του Γκουστάβο Πέτρο, Προέδρου της Δημοκρατίας της Κολομβίας, στη γενική συζήτηση της 78ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ (Νέα Υόρκη, 19 Σεπτεμβρίου 2023), διαθέσιμη <https://webtv.un.org/en/asset/k1k/k1kpa4shx7>

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

*Μαίρη Βάρδα
Επιστημονική Συνεργάτρια του Κυπριακού Κέντρου
Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων*

Έχει παρέλθει ένας χρόνος προεδρίας του Νίκου Χριστοδουλίδη. Διάστημα το οποίο είναι ικανοποιητικό ώστε να εξαχθούν ουσιαστικά συμπεράσματα από μια αξιολόγηση της διακυβέρνησης. Οι εξελίξεις στον τομέα της οικονομίας ενδέχεται να είναι αυτές με τη μεγαλύτερη αμεσότητα στην καθημερινότητα των πολιτών. Καθιστώντας την αξιολόγηση των επιδόσεων της Κυβέρνησης μέσα από το πρίσμα του καίριου τομέα της οικονομίας καθόλα χρήσιμη. Μια τέτοια ανάλυση προσφέρεται να δώσει τη δυνατότητα απόκτησης μιας καλύτερης εικόνας για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της πολιτικής του Προέδρου.

Μια πολύ σημαντική παράμετρος, η οποία είναι χρήσιμο να ληφθεί υπ' όψη, είναι το γεγονός ότι ο κ. Χριστοδουλίδης βρέθηκε στη δυσμενή θέση να αναλάβει τα ηνία σε μια περίοδο όπου εξωγενείς παράγοντες ταλανίζουν τόσο την παγκόσμια όσο και την εγχώρια οικονομική σταθερότητα. Η σύρραξη μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, η υπονόμευση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας στην Ερυθρά Θάλασσα, αλλά και ο πόλεμος στην Ουκρανία, δυσχεραίνουν κατά πολύ το έργο της παρούσας Προεδρίας. Πέραν όμως από τον διεθνή παράγοντα, αντιμετωπίζουμε και δικές μας ενδογενείς αδυναμίες και προκλήσεις, οι οποίες χρήζουν σοβαρής μελέτης και διαχείρισης.

Ως πρώτο βήμα, καλό θα ήταν να αναλογιστούμε εάν το οικονομικό υπόδειγμα που ακολουθεί η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει τα εφόδια να συνδράμει στη δημιουργία ενός εύρωστου κράτους. Σε επίπεδο ρητορικής, ο Πρόεδρος τονίζει ότι στόχος είναι μια ανθεκτική οικονομία η οποία θα έχει τον άνθρωπο στο επίκεντρό της. Πρόεδρος και Κυβέρνηση επικοινωνούν ότι κατανοούν και λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων. Στην πράξη όμως, βλέπουμε να μεγαλώνει η απόσταση μεταξύ της εικόνας της κυπριακής οικονομίας, ως μια ανθεκτική οικονομία, και της κυπριακής πραγματικότητας. Μιας πραγματικότητας όπου οι τιμές των ενοικίων παγκυπρίως καταγράφουν κατά μέσο όρο αύξηση της τάξης του 10-20%, οι τιμές των βασικών καταναλωτικών αγαθών έχουν αυξηθεί κατά 10% τον τελευταίο χρόνο και η αγοραστική δύναμη των μισθών του 2023 ήταν στο

επίπεδο του 2008. Καθιστώντας τη χαρτογράφηση του τοπίου της πραγματικής οικονομίας αναγκαία, ώστε να καταστεί δυνατό να δοθούν οι βέλτιστες λύσεις.

Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι το οικονομικό μοντέλο του οποίο προάγει η Κυβέρνηση διαμορφώθηκε με μια συγκεκριμένη ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Με κυρίαρχο στόχο την προώθηση του χρηματοοικονομικού τομέα. Το «ΟΡΑΜΑ 2035», το οποίο αποτέλεσε την προεκλογική οικονομική πολιτική του κ. Χριστοδουλίδη, δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, έτσι ώστε η Κύπρος να καταστεί πιο ελκυστική σε (ξένους) επενδυτές. Αν αναλογιστούμε το νεοφιλελεύθερο ιδεολογικό υπόβαθρο αυτού του προγράμματος, διαπιστώνουμε ότι η υπόσχεση του κ. Χριστοδουλίδη για ένα ανθρωποκεντρικό μοντέλο ανάπτυξης δεν συγκλίνει με την πρόταξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας εξυπηρετεί πρωτίστως τα συμφέροντα ισχυρών οικονομικών παραγόντων. Καθιστώντας την ευημερία των πολιτών δευτερευούσης σημασίας.

Αν και η κυπριακή οικονομία αναμένεται να αναπτυχθεί με ρυθμούς 2,2% (πάνω από τον προβλεπόμενο μέσο όρο της ΕΕ, 0,5%), η ανάπτυξη αυτή δεν αναμένεται να ενισχύσει την αγοραστική δύναμη των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων. Η εγχώρια ζήτηση οφείλεται κυρίως στην κατανάλωση από υψηλόβαθμους εργαζομένους που επωφελούνται από την ΑΤΑ, καθώς και από ένα σημαντικό ποσοστό ξένων και Κύπριων υπαλλήλων υπεράκτιων εταιρειών. Ομάδες που δεν αποτελούν την πλειοψηφία του κυπριακού λαού. Τα μεσαία και χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα είναι αυτά που πραγματικά επιβαρύνθηκαν δυσανάλογα από τον πληθωρισμό και την ακρίβεια.

Τα λεγόμενα στοχευμένα μέτρα που έχει λάβει η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, όπως η επιβολή μηδενικού συντελεστή ΦΠΑ σε βασικά προϊόντα, έχουν επί της ουσίας, αμυδρή επίδραση στους χαμηλόμισθους πολίτες. Όταν δε ανακοινώθηκε η επιβολή μηδενικού ΦΠΑ στον καφέ και τη ζάχαρη, δόθηκε δικαίως, έδαφος για κριτική. Στην τελική, οι τιμές αυτών των προϊόντων όχι μόνο δεν έμειναν στάσιμες, αλλά αυξήθηκαν, ακυρώνοντας ουσιαστικά, το επιβληθέν μέτρο. Υπήρξε βέβαια και ένα φαινομενικά πιο ριζικό μέτρο, αυτό της αύξησης του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Δυστυχώς, όμως, αυτό δεν αντισταθμίζει την αύξηση του κόστους ζωής. Γι' αυτό και ενισχύονται οι προβλέψεις που θέλουν κοινωνικούς δείκτες να επιδεινώνονται. Τέτοιου είδους μέτρα αν κριθούν με βάση την αποτελεσματικότητά τους, μπορούν να χαρακτηριστούν ως μη ουσιώδη, παρέχοντας επιφανειακές και όχι ουσιαστικές λύσεις.

Αδιαμφισβήτητα, όμως, αυτή η γραμμή ανάπτυξης της οικονομίας αποδεικνύεται καρποφόρα για τις επιχειρήσεις. Διεθνής οίκοι αξιολόγησης αναβάθμισαν την Κυπριακή οικονομία σε επενδυτική βαθμίδα. Ο Οίκος Moody's, τον Σεπτέμβριο του 2023, επιβράβευσε τις προσπάθειες της Κυβέρνησης με μια διπλή αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας. Η

επακόλουθη αύξηση επενδύσεων στο νησί όχι μόνο θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, αλλά θα συνδράμει και στη μείωση του δυνητικού κόστους δανεισμού για το κράτος.

Δεν πρέπει όμως να παραβλεφθεί το γεγονός ότι ο Οίκος Moody's, καθώς και οι άλλοι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, δεν είναι κοινωφελείς οργανισμοί. Αντιθέτως, εξυπηρετούν πολύ συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα, όντες φίλα προσκείμενοι σε ένα νεοφιλελεύθερο μοντέλο το οποίο υποσκάπτει το κοινωνικό κράτος και ροκανίζει τα εργατικά δικαιώματα. Αυτή η αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας δεν ήρθε χωρίς ανταλλάγματα. Ήρθε με τη θεσμοθέτηση μέτρων λιτότητας και την σταδιακή εγκατάλειψη δικαιωμάτων των εργαζομένων, όπως π.χ. οι προσλήψεις στο δημόσιο με συμβόλαια ορισμένης διάρκειας και μειωμένα ωφελήματα.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να αξιολογήσει κάποιος την οικονομική πορεία του τόπου. Κάποιοι προσδίδουν μεγαλύτερη αξία στην ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού τομέα και των επιχειρήσεων. Ενώ κάποιοι άλλοι δίνουν προτεραιότητα στη σωστή λειτουργία του κοινωνικού κράτους, το οποίο οφείλει να διαφυλάσσει το βιοτικό επίπεδο όλων των πολιτών. Ο Πρόεδρος έχει καταφέρει να διαφυλάξει τον επιχειρηματικό τομέα με μεγάλη επιτυχία. Όσον αφορά το κοινωνικό σκέλος, η καθολική εκτίμηση είναι ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί δεν απέδωσαν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η Κυβέρνηση οφείλει να επικεντρωθεί στην αναδιανομή των καρπών της ανάπτυξης και να θωρακίσει το κοινωνικό κράτος, έτσι ώστε να προστατεύσει τα μεσαία και χαμηλόμισθα στρώματα. Ιδίως μετά τα καινούρια ψηφίσματα της ΕΕ τα οποία επαναφέρουν αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες και μέτρα λιτότητας.

ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΟΣΚΟΥΝ

*Νικόλας Μαρκουλλής
Δευτεροετής φοιτητής στο University of Warwick (PPE)*

Η εξωτερική πολιτική και το κυπριακό πρόβλημα είναι θέματα που απασχολούν ξεκάθαρα τους Κύπριους ψηφοφόρους, καθορίζοντας μάλιστα, σε μεγάλο τουλάχιστον βαθμό, και την ψήφο τους πολλές φορές. Κανείς θα μπορούσε να πει πως το προαναφερθέν είναι αναμενόμενο, τόσο λόγω του γεωπολιτικού στάτους του νησιού, αλλά και λόγω και της παράνομης παρουσίας της Τουρκίας στο νησί, από το 1974. Σχετικά με αυτό, θυμάμαι ένα σχόλιο του Καθηγητή Ανδρέα Θεοφάνους, κατά την διάρκεια της συνέντευξής του στην διαδικτυακή πλατφόρμα ενημέρωσής μας, «Μισο-γεμάτο»: 'Ο Νταβούτογλου, λέει πως ακόμη και να μην υπήρχαν Τουρκοκύπριοι στην Κύπρο, η Τουρκία θα έπρεπε να βρει τρόπο να μην αφήσει εκείνο το νησί'.¹ Η ερώτηση κλειδί παρ' όλα αυτά, είναι: Με δεδομένη αυτή τη στάση της Τουρκίας, και τις μεγάλες προκλήσεις στην ευρύτερη περιοχή, έχει καταφέρει η κυβέρνηση να παράξει μια ικανοποιητική και επαρκή εξωτερική πολιτική; Τί περαιτέρω ευκαιρίες θα έπρεπε να κυνηγήσει ή ίσως, να δημιουργήσει;

Όσον αφορά την ευρύτερη εξωτερική πολιτική, εννοώντας πάντα αυτήν που δεν σχετίζεται, τουλάχιστον άμεσα με το Κυπριακό, κάποιος θα μπορούσε να πει πως κατά την διάρκεια του πρώτου χρόνου της θητείας του Νίκου Χριστοδουλίδη, υπήρξαν κάποια θετικά πρόσημα. Αυτά, κυρίως θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη σπορά μιας πιο ολοκληρωμένης και αντιπροσωπευτικής εξωτερικής πολιτικής του νησιού, η οποία πρέπει να έχει μακροπρόθεσμη πνοή και στόχους. Παραδείγματος χάριν, η πρωτοβουλία του υπουργού εξωτερικών Κωνσταντίνου Κόμπου για την δημιουργία ανθρωπιστικού θαλάσσιου διαδρόμου μεταξύ Κύπρου και Παλαιστίνης, τιμά την ηθική διάσταση της πολιτικής της κυβέρνησης, ενώ δείχνει πως το νησί δεν πλέει απαραίτητα και κατά κανόνα με τα νερά των δυνατών, αλλά θα δρά και με την δική του πολιτική βούληση. Άλλωστε, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι και η Κύπρος πέρασε πριν από 50 χρόνια τη δική της ανθρωπιστική κρίση, σαν αποτέλεσμα πολέμου, ευτυχώς όχι της ίδιας κλίμακας με αυτόν που συμβαίνει στην Γάζα τώρα.

¹ Ψάχνοντας κοινό αφήγημα για το Κυπριακό – Μισογεμάτο
https://youtu.be/G5MSJQMorIs?si=WG3r_egXbZ36DyKv

Ενδεχομένως ακόμα πιο σημαντικό, είναι ότι ο προαναφερθέν ανθρωπιστικός διάδρομος εδραιώθηκε χωρίς την επιδείνωση των σχέσεων της Κύπρου με το Ισραήλ.² Αυτό, είναι ζωτικής σημασίας αφού το κράτος του Ισραήλ αποτελεί ιστορικά ένα δυνατό και κυρίως σταθερό σύμμαχο της χώρας μας. Επίσης, η παραγωγική συνεννόηση και συνεργασία με τον Υπουργό Άμυνας του ΗΒ, με το νησί για την δημιουργία του διαδρόμου είναι ακόμα ένα θετικό, αφού επιβεβαιώνει τις καλές σχέσεις με δυνατούς συμμάχους, οι οποίοι δραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στα πεπραγμένα της περιοχής. Παρ' όλα αυτά, πρέπει να σημειωθεί ότι το Υπουργείο Εξωτερικών θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τη διπλωματική εξέλιξη της εδραίωσης του διαδρόμου ως βάση ενός μελλοντικού, σταθερού και χαρακτηριστικού για το νησί - προγράμματος εξωτερική πολιτικής. Συγκεκριμένα, αυτό θα σήμαινε ενδεχομένως την υιοθέτηση ξεκάθαρων θέσεων σε ζητήματα διεθνών σχέσεων που αφορούν το νησί, όπως για παράδειγμα τους σκοπούς της χρήσης ή υπερχρήσης των Βρετανικών στρατιωτικών βάσεων, ειδικότερα όταν αυτές χρησιμοποιούνται για το αποκλειστικό συμφέρον του ΗΒ, ή ακόμα και για επιθετικούς σκοπούς. Παράδειγμα αυτού, μπορούν να αποτελέσουν τα Typhoon Jets, τα οποία κτυπούν τους πειρατές Houthi και την Υεμένη τις τελευταίες εβδομάδες.³ Μια μελλοντική επαναδιαπραγμάτευση με αντικείμενο τη χρήση των Βρετανικών βάσεων θα μπορούσε, να βελτιώσει τη διεθνή εικόνα της Κύπρου στην Ανατολή, αλλά και να ενισχύσει τον ανεξάρτητο χαρακτήρα του νησιού.

Ως φυσικό, η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη, θα πρέπει να κριθεί και με βάση τις ενέργειες του προέδρου ως προς την λύση του Κυπριακού. Ο υφιστάμενος πρόεδρος είχε εκφράσει από την αρχή της θητείας του την άποψη πως η Κύπρος θα πρέπει να ξεφύγει από την στασιμότητα στην οποία βρίσκετε τώρα όσον αφορά το Κυπριακό, και μάλιστα πως ιδανικό θα ήταν να επιστρέψει εκεί όπου είχαν παγώσει οι διαπραγματεύσεις στο Κράν Μοντανά. Επίσης, φαίνεται ότι ο πρόεδρος δίνει μεγάλο βάρος στην προσέγγιση του προβλήματος μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού για μεγάλα διαστήματα τον περασμένο χρόνο, επιχειρούσε να προωθήσει την ανεύρεση ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό από την Ευρώπη. Αν και θετική ενέργεια, κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί αν θα έπρεπε να αποτελεί προτεραιότητα όσον αφορά την πολιτική της χώρας στο Κυπριακό, ειδικά, όταν εδώ και καιρό τα κόμματα που υποστήριξαν τον κύριο Νίκο Χριστοδουλίδη στις προεδρικές εκλογές του 2023, δυσκολεύονται να βρουν κοινή γραμμή πλεύσης στο συγκεκριμένο ζήτημα. Το προαναφερθέν δυσκολεύει σημαντικά τον πρόεδρο και ίσως να τον δυσκολέψει ακόμη περισσότερο στη συνέχεια όσον αφορά την αποτελεσματικότητα χάραξης ουσιαστικής και δυνητικά αποτελεσματικής πολιτικής στο Κυπριακό καθώς, οι

² Ο κόμπος έλαβε πολιτική έγκριση από το Ισραήλ για ανθρωπιστικό διάδρομο, *Kathimerini.com.cy*. Available at:

<https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/diplomatia/o-kompos-elabe-politiki-egkrisi-apo-israil-gia-anthropistiko-diadromo>

³ Bell, S. (2024) 'immense effort behind the scenes': What it's like to fly fighter jet missions: Sean Bell, *Sky News*. Available at: <https://news.sky.com/story/an-immense-effort-behind-the-scenes-of-typhoon-attack-mission-13046991>

σύμβουλοι του και κάποια μέλη της κυβέρνησης πιθανόν να έχουν ριζικές διαφωνίες στο ζήτημα. Και φυσικά υπάρχει και η αντιπολίτευση, η οποία θεωρητικά αποτελείται από τα δύο μεγάλα κόμματα του τόπου τα οποία έχουν συγκεκριμένες θέσεις αναφορικά με το πως η δική μας πλευρά πρέπει να προχωρήσει στο Κυπριακό. Για να ξεφύγει λοιπόν από ενδεχόμενες διαφωνίες που θα έφερναν την προσέγγιση του Κυπριακού σε μια 'μπρος-πίσω' κατάσταση, ο πρόεδρος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μελλοντικές συναντήσεις με Κούεγιαρ τον Μάρτη⁴, αλλά και με άλλους σημαντικούς συμμάχους όπως η Ελλάδα, ούτως ώστε να κερδίσει στήριξη στο εξωτερικό για συγκεκριμένη γραμμή πλεύσης στο Κυπριακό. Στήριξη στο εξωτερικό για συγκεκριμένη μέθοδο επίλυσης του Κυπριακού, ίσως να μπορούσε να «ηρεμήσει» εσωτερικές αντιπαραθέσεις, αλλά και να βοηθούσε στην απομόνωση απορριπτικών, ως προς τη λύση στοιχείων. Επιπρόσθετα, ο πρόεδρος θα μπορούσε να στρέψει το βλέμμα του και σε κέντρα σκέψης και ερευνών (think tanks), ούτως ώστε να λάβει επιστημονικά τεκμηριωμένη και αντικειμενική ανάλυση για το Κυπριακό. Όσο αυτό δεν γίνεται, η κυβέρνηση χάνει την ευκαιρία να λάβει πιο ενημερωμένες απόψεις, αλλά και δυνατούς συμμάχους από τον ακαδημαϊκό χώρο και όχι μόνο, οι οποίοι θα μπορούσαν να της είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι αυτή τη στιγμή.

⁴ Διαχώρισε το κυπριακό ο φιντάν, *Kathimerini.com.cy*

Editorial Team: Andreas Theophanous (Editor)
 Michalis Kontos
 Yiannos Katsourides
 Christoforos Christoforou
 Styliana Petrou

IN DEPTH
Bimonthly Electronic Newsletter

Cyprus Center for European and International Affairs (CCEIA)
University of Nicosia

Makedonitissis 46, CY-2417, Engomi, Cyprus

P.O. Box 2405, CY-1700 Nicosia, Cyprus

T: +357 22841600 F: +357 22357964

E: cceia@unic.ac.cy

W: <http://cceia.unic.ac.cy> www.emgr.unic.ac.cy

ISSN (online) 2421-8111

9 772421 811107
